

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

1 Vtrum Excommunicatus poßit eße Iudex sæcularis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

teri, vt ei subueniat in re graui, quando aliter adiuuari non potest: sed in eo casu illa communicatio est moraliter necessaria ad subueniendum sibi ipsi in re magni momenti, cuius amissio moraliter existimabitur magnum incommodum, si loquamur de participante cum excommunicato: vel ad subueniendum alteri proximo non excommunicato in re simili & occasione, quæ semel amissa recuperari non potest: ergo supposita necessitate, seu impotentia præmittendi absolutionem, interuenit tunc sufficiens ratio vtilitatis proximi, vt talis communicatio honestari possit.

Tandem ob eandem Extraua. *Ad euitanda*, nunc prohibitum non est excommunicatum non denunciandum hæredem instituere, quia cum illo non est prohibita communicatio, & aliud impedimentum non interuenit. Ipsi tamen excommunicato instituto hæredi non licebit adire, vel petere hæreditatem exercendo aliquas actiones, quæ excommunicationem hominum requirant, nam ipse prohibitus est: si quid tamen fieri potest sine communicatione hominum, vt est tacita acceptatio hæreditatis, vel realis possessio per solam rei vrsurpationem, aut aliquid huiusmodi, id licite fieri potest: reliqua vero quæ communicationem requirunt, tunc illi interdita sunt: si tamen ea faciat, valida erunt, earatione qua de ipso testamento, & de aliis contractibus diximus, & in sequent. de actionibus forensibus, dicemus.

DISPUTATIO XVI.

De octauo effectu excommunicationis, qui est privatio forensis communicationis.

IN hac disputatione indifferenter agimus de Ecclesiastico, & seculari foro, nam, quod ad præsens attinet, fere eadem est vtriusque ratio, quanquam de Ecclesiastico, quantum spectat ad iurisdictionem iudicis, in superioribus dictum est. Potest autem in hac materia generalis regula constitui, quæ vnico fere verbo totam illam expediat, nimirum omne ministerium ad hoc forum pertinens interdictum esse excommunicato, & aliis respectu excommunicati, nisi vt reus in iudicio assistere compellatur. Hæc est certa & communis sententia in illo generali principio fundata, quod excommunicato, & cum excommunicato omnis humana communicatio prohibita est. Hæc autem actiones, quæ in hoc foro exercentur communicationem humanam includunt, & valde publicam, & grauem, seu magni momenti inter homines, vt per se notum est: ergo ex vi excommunicationis sunt prohibita. Vt autem hæc regula distinctius explicari, & ad praxim applicari possit, distinguere oportet varia genera personarum, quæ in huiusmodi foro interuenire possunt, quæ sunt iudex, actor, reus, tabellio, testis, aduocatus, & procurator. Et in singulis explicare quam

Fr. Suarez tom. 5.

A sit illicita, quamve inualida actio eius in hoc foro.

SECTIO I.

Virum Excommunicatus esse possit iudex in seculari iudicio.

PRimo certum est excommunicatum non posse esse iudicem etiam in seculari foro, saltem ob eam rationem communem, quod ab humana communicatione exclusus est, & alij a communicatione cum illo. Item ex alio principio, quod excommunicatio etiam in seculari foro vim suam exercet, vt aperte probatur in capit. *Decernimus*, de Sentent. excommunicat. in 6. vbi de actore, patrono, & teste sermo est: est autem eadem, vel maior ratio in iudicis persona. Quæ omnia recte probant esse prohibitum, & illicitum excommunicato agere personam iudicis etiam in iudicio seculari.

Difficultas vero est, an secularis iudex ita sit prohibitus per excommunicationem suum munus exercere, vt etiam sit priuatus seu suspensus sua iurisdictione. Communis sententia Iurisperitorum est hunc iudicem esse priuatum vsu iurisdictionis. Et præcipue nituntur cap. *Ad probandum*, de Sententia, & re iudicata. Textus autem ille aperte loquitur de iudice Ecclesiastico delegato à Pontifice: Doctores vero illum extendere videntur ad iudicem absolute. Citatur etiam cap. *Tanta*, de Excessib. Prælator. in quo est sermo de sententiis latis ab Episcopo contra Ecclesiasticam censuram. Item citatur cap. *Audiemus*, 2. 4. quæst. 1. in quo sermo est de potestate excommunicandi: quam constat ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinere. Deinde citatur c. *Pia*, de Exceptionibus in 6. vbi non est mentio de iurisdictione, sed solum generalis regula supponitur, quod exceptio excommunicationis lites impedit, & suspendit agentes. Vnde non amplius ex illo textu probatur, quam ex cap. *Decernimus*.

Sententia igitur hæc, quamuis communis difficilem habet probationem: quia ex generali ratione prohibitionis non sequitur ablatio, vel suspensio iurisdictionis: quia sæpe non auferendo iurisdictionem prohibetur actus eius. Quod maxime locum habet, quando ille actus non prohibetur in specie, & ob propriam & peculiarem rationem, sed tantum sub communi aliqua ratione, vt hic fit. Solum enim sub ratione humana communicationis hæc actio prohibita est iudici seculari. Et augetur difficultas primo, quia fere sententiam in seculari iudicio est actio mere temporalis, quæ iure gentium in omni Republica tam fideli, quam infideli politice bene instituta introducta est: ergo per se non pertinet ad Ecclesiasticam potestatem, vel communionem: & ideo indirecte tantum, & secundario per excommunicationem prohibetur, sicut omnis alia humana communicatio: ergo per talem prohibitionem non tollitur iurdictio temporalis, neque annullatur talis actio. Et confirmatur primo, nam propter hanc rationem excommunicatio ex sola sua vi non priuat dominio temporalium aliarum rerum, quamuis prohibeat illum vsum eius, qui sine humana communicatione non fit: ergo pari ratione non priuabit excommunicatio iurisdictione temporali: nam hæc vel est dominium quoddam temporale, vel æquiualeat. In quibus omnibus magnum est discrimen inter iurisdictionem temporalem, & Ecclesiasticam, nam hæc per se pertinet ad communionem Ecclesiæ: vt talis est, & ideo per se primo per excommunicationem prohibetur, ac tollitur, quoad actualem vsum, sicut etiam tollitur perceptio quorumcunque fructuum, vel bonorum Ecclesiastico-

Z 3

Non potest licite illam personam agere.

An possit valde. Vide legem Cum lex 22. ff. de Test. & Gloss. vbi nota in L. Marius, C. de Proc.

Ratio in contrarium.

Prima confirmatur.

Lites hæredum institutio & excommunicatum non denuntiandum. Ipsi vero si potest hæredem adire in his quæ communicationem non concernunt.

caus. ut de rebus

clericorum, quia Ecclesia facile potest subditos contumaces priuare suis bonis Ecclesiasticis: temporalibus autem, & communibus omnibus hominibus, non ita facile, nec sine vrgentissima causa: & ideo non est censenda id facere nisi specialiter exprimat.

2 ⁴ *Confirmatio.*
Cap. excommunicamus, de heret.
Vnde confirmatur secundo, nam in quibusdam grauioribus delictis iura canonica specialiter expriment vt excommunicatus, si sit iudex non possit ferre sententiam, vt de hereticis in cap. Excommunicamus, i. §. Credentes, ibi, Si forte iudex exierit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causa aliqua ad eius audientiam perferantur. Et de violatoribus immunitatis Ecclesiasticæ in cap. Aduersus, de immunitate Ecclesiarum. vbi, cum relatum esset, sub anathematis vinculo esse prohibitum rectoribus, & consulis ciuitatum, ne exactionibus Ecclesiasticas personas aggrauarent, subditur inferius. Quia vero nec sic quorundam malitia contra Dei Ecclesiam conuenit, adiciamus vt constitutiones, & sententiae, quæ à talibus, vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes, & irritæ habeantur. Si ergo post excommunicationem hæc poena adicitur, non erat hic effectus in ipsa excommunicatione inclusus. Item, si in his delictis hæc poena specialiter imponitur præter excommunicationem, firmatur regula in contrarium, quod vbi cunctis effectibus non adiungitur specialiter talis effectus, sola excommunicatio per se illud non operatur: licet enim sepe in superioribus argumentati sumus. Vnde augetur tandem difficultas, quia propter hæc eadem fundamenta, & non maiora, dictum est supra, & dicunt Doctores communiter, contrarium, testamentum, & similia ab excommunicato facta, valida esse, licet fieri non debeant: ergo male in præfenti, contra eadem fundamenta, & sine expresso textu irritante, aut iurisdictionem auferente contrarium asseritur.

5 *Communis sententia præfertur, & roboratur.*
Nihilominus in re tam graui, & morali, nulla ratione possumus à communi sententia recedere quæ, licet nunc non haberet aliud fundamentum præter communem omnium acceptionem, & consensionem, sufficienter esset fundata: hoc enim satis est vt communi consuetudine ita sit in Ecclesia receptus, & explicatus hic excommunicationis effectus. Nam, si consuetudo, vt alias constat, ad dandam, vel tollendam iurisdictionem sufficere potest, maiori ratione sufficienter vt excommunicatio in suspensione iurisdictione eandem vim habeat circa iurisdictionem civilem, quam supra Ecclesiasticam: & ideo ad vtamque extendantur iura, quæ in particulari de actionibus iurisdictionis Ecclesiasticæ loqui videntur. Præter hæc vero non desunt antiqua decreta, in quibus hæc consuetudo, & communis consensio niti videtur: nam in capite penultimo, & ultimo, quindecima, quæstione sexta, subiecti excommunicatis à fidelitate eis debita, & à iuramento eis præstito absoluantur, & ne illis seruiant seu obediunt prohibentur: ergo necesse est, vt ipsi excommunicatos iurisdictione priuent, seu suspendant: quia hæc correlatiua sunt, nec potest vnum manere altero sublato. Præterea adduci possunt rationes congruentes, quia excommunicatus tanquam ethnicus, & ab Ecclesia alienus reputatur, & ideo non expedit, vt iurisdictionem in membra Ecclesiæ retineat, saltem quoad vsum validum eius. Item quia hæc iurdictio nullum habet vsum, qui intrinsece non includat communicationem, & ideo, cum communicatio omnino prohibeatur, conueniens fuit, etiam iurisdictionem ipsam auferri: quod secus est in aliis rebus, & dominiis, quæ non ita intrinsece communicationem includunt. Denique quia si hæc iurdictio maneret in his excommunicatis expedita, & efficax (vt sic dicam) possent per vsum eius obligare subditos, quod iura maxime vitare intendunt: nam, si personam actoris, & testis excludunt

A ab hac communicatione, multo magis personam iudicis: non poterat autem aliter conuenienter excludi, quam priuando ipsum vsum iurisdictionis. Atque hæc ratio soluit magna ex parte rationem dubitandi, cætera vero, quæ in ea afferuntur, in sequentibus declarabuntur.

B Ex hoc ergo fundamento, quod vt verum amplectitur, sequitur primo omnia acta à iudice excommunicato nulla esse, vt v. g. sententiam ab illo latam, vt pote à non iudice latam, & sine iurisdictione. Atque eadem ratione idem dicendum est de omni actu, qui essentialiter à iurisdictione pendet, cuiusmodi est ferre leges, priuilegia, & dispensationes concedere, iudices delegare, eligere, & similia: quæ omnia communia sunt apud Canonicos in dicto ca. Ad probandum, de re iudicata, & in cap. Veritate, de Dolo & contumacia, & sepe alias. A quibus non discordant Theologi in quarto d. 18. 20. & 22. & idem docent Summistæ, & patet ex his quæ supra diximus de priuatione spiritualis iurisdictionis, nam æqualiter omnia procedunt supposito dicto principio de priuatione iurisdictionis, in particulari vero addit Abbas in dicto ca. Ad probandum, sententiam ab excommunicato latam non solum esse nullam, si ab illo iudice ordinario feratur, sed etiam si illam ferat vt arbitri, dummodo constitutus sit iudex cū vera iurisdictione, verumque iudicium publicum exercendo, iuxta L. i. ff. de arbitris. Nam, si solum ex consensu partium constituitur, vt tanquam vir prudens arbitrio suo rem componat: tunc licet propter communicationem male faciat, quia tamen ille non est actus iurisdictionis, sed quædam conuentio, & quasi pactum quoddam validus erit actus.

C Addunt præterea Doctores omnes necessarium esse, vt huiusmodi excommunicatus publicus sit: id enim expresse habetur in dicto cap. Ad probandum, de Sentent. & re iudicata: & nunc videri potest necessarium, vt sit nominatim denunciatus excepto crimine percussoris clerici, in quo satis est, vt factum ipsum ita publicum sit, vt nulla tergiversatione celeri possit iuxta Extrauagantem, Ad eundem: quia propter commune bonum excommunicatus nunquam priuatur iurisdictione, donec publicus sit, & nunc propter maius commodum & leuamen eorum qui excommunicati non sunt, additur vt denunciatio in particulari sit necessaria. Veruntamen iuxta superius dicta hoc intelligendum erit, si partes velint coram tali iudice publice excommunicato, nondum tamen denunciato, comparere, & causam agere, non tamen opinor posse ab illo compelli, simpliciter loquendo, nisi forte ex conuentione & pacto earum: quia, vt sepe dixi, licet illis concedatur per dictam Extrauagantem vt possint cum tali excommunicato communicare, & consequenter coram eo litem agere, non tamen compelluntur ei communicare: ergo neque illi vero iudici deferre. Et iuxta hanc limitationem explicanda sunt specialia iura supra citata, quæ in quibusdam criminibus grauioribus hunc effectum specificant, & illum excommunicationi adiungunt: loquuntur enim de effectu cum maiori ampliatione, quam in excommunicatione includatur, nimirum, vt sententia sic lata nulla sit, quacunque ratione constet postea iudicem incidisse in tale crimen, etiam si non omnino publice de eius excommunicatione constaret. Atque ita exposuerunt illa iura Abbas, & alij interpretes, quæ expositio difficultate non caret, nulla tamen alia commodior occurrit: nec possumus in his forensibus explicandis amplius immorari.

E Secundo inferitur ex dictis, grauius peccare iudicem excommunicatum hoc ministerium iudicis usurpando: nam in primis peccat contra prohibitionem censuræ, denique contra iustitiam commutati-

uam & legalem, vsurpando iurisdictionem, quam non habet, & actus nullos efficiendo. Atque ex hoc posteriori capite peccatum hoc mortale est, habetque locum in excommunicato publico seu denunciato, vt dixi. An vero ex priori capite præcise sumptum sit mortale, necne, dubitari potest: maximeque habet locum dubitatio in excommunicato nec denunciato, nec notorio, qui debet ab officio abstinere, quamuis non repellatur: qui tamen non peccabit contra iustitiam, si non abstineat: quia, vt diximus, iurisdictionem toleratam retinet, & validos actus exercet: peccabit vero contra prohibitionem communicationis. Tunc igitur dubium est an peccet mortaliter: quod licet non formaliter, virtute attingit Caietanus in Summ. verb. Excommunicatio, capite de iis, quæ excommunicato licita sunt, & ex quadam regula generali, quam assignat, colligitur, ipsum sentire non esse peccatum mortale. Distinguit enim ibi tria genera actionum, quædam enim sunt mere diuinæ, vt sunt, quæ generali nomine vocantur *communicatio in sacris*: de quibus asserit esse peccata mortalia ex genere suo. Aliæ sunt actiones mere humanæ, quas nos vocauimus nomine communicationis politice, seu vsualis, de quibus ait, esse peccata venialia, & vtræque nos in superioribus declarauimus magis in particulari. In tertio genere ponit has actiones forenses, de quibus nunc agimus. quamuis ipse latius genus illud sumere videatur, & sub illo includere etiam communicationem forensam in Ecclesiastico iudicio, seu foro: & de iis actionibus generalem regulam constituit, quatenus iniustitiam continent, esse peccata mortalia, seclusa vero in iustitia, esse tantum venialia. Ex qua generali resolutione plane sequitur, in casu à nobis proposito actionem illam tantum esse veniale peccatum. Fundamentum Caietani est, quia ab his non primario, sed secundario excluditur excommunicatus: & ideo non apparet (inquit) vnde ibi sit culpa mortalis, magis quam in secundo genere actionum.

Mihi vero regula hæc adeo generalis probari non potest. Quia illud principium de actione primario, aut secundario prohibita per excommunicationem, non videtur sufficiens ad discernendum peccatum veniale à mortali: illud enim *primum*, vel *secundarium*, solum videtur hic dictum respectu intentionis Ecclesiæ prohibentis hæc bona seu has actiones, vt in superioribus declaratum est: hoc tamen non impedit quominus in vtraque actione verum cadat Ecclesiasticum præceptum prohibens illas: & vnamquamque iuxta exigentiam, & gravitatem eius, vt per se notum est, & in aliis materiis, facile declarari potest. Vbi quæque enim aliquid præcipitur vt principale, & aliud vt accessorium seu ratione alterius, possunt distingui illa duo, scilicet primario, vel secundario præceptum, vel prohibitum, nihilominus hoc non impedit quominus vtrumque sit vere præceptum, & sub culpa graui, si materia grauis est, etiam si sit secundaria, vt quod faciens sacrum vestibus sacris indutus sit, quid secundarium est respectu ipsius sacrificij, nihilominus præceptum eius graue est, & sub mortali obligas. In præsentia igitur rationes illæ primario, vel secundario prohibita, non satis distinguunt, veniale à mortali peccato: & ideo in superiori disput. tractantes de secundo genere actionum à Caietano posito, non diximus ordinarie esse peccatum veniale solum, quia secundario prohibitum est, sed quia materia illius prohibitionis leuis est. Vnde, si aliquando sit grauis, diximus etiam in eo genere posse peccatum mortale committi.

At in præsentia actio iudicandi per te ac præcise sumpta, est valde grauis, & publica, & per excommunicationem prohibita per verum Ecclesiasticum præceptum, obligationem saltem obedientiæ indu-

cens: ergo transgressio illius est mortale peccatum. Quod quidem grauius erit, si iudicium, quod excommunicatus vsurpat, Ecclesiasticum sit: quia materia illa, & ex suo genere grauior est, & magis directe pertinet ad Ecclesiasticam potestatem. Veruntamen, etiam si iudicium seculare sit, opinor esse materiam sufficientem peccati mortalis, quia & in se est actio satis grauis vt dixi, & in indiuiduo saepe est grauior, quam Ecclesiasticum iudicium. Et quamuis alia etiam ratione dicatur indirecte cadere sub potestate Ecclesiasticam, quia in vniuersum omnia hæc temporalia cadunt tatum indirecte sub potestatem spirituales, id est, in ordine ad finem spirituales, hoc nihil obstat, quia nihilominus illa potestas Ecclesiastica, quatenus illo modo extenditur ad temporalia, circa illa est superior potestate temporalis: quo modo Papa est superior Rege etiam in temporalibus: ergo illud non obstat, quominus quando in tali materia præcipit, iuxta materiam grauitatem grauius obliget. Sic igitur in præsentia opinor hunc actum iudicandi ex hoc præcise, quod per excommunicationem prohibitus est, & contra illius præceptum sit, esse peccatum mortale, nisi sit de re adeo leui, vt moraliter quasi nihil æstimetur: vel nisi tales circumstantiæ necessitatis, aut inconsiderationis occurrant, quæ excusare valeant.

SECTIO II.

Vtrum Excommunicatus possit valde in iudicem eligi, vel creari.

Væstio hæc annexa est præcedenti, & ideo breuiter expedienda est, extendique potest ad omne officium, vel dignitatem, quæ temporalem iurisdictionem habeat annexam. Nam de omni tali munere dicendum est. Non posse licite quempiam excommunicatum ad ea munera, vel dignitates temporales assumi, seu eligi, quæ iurisdictionem temporalem habent annexam. Ita docent communiter Doctores, & sequitur ex illo principio vltimi de Cleric. excomm. minist. quod nemo potest eligi ad munera ordinata ad actiones, à quibus per sacros Canones prohibitus est: nam excommunicatus prohibitus est ab actionibus iurisdictionis temporalis: ergo etiam est prohibitus, ne ad illam iurisdictionem accipiendam eligi valeat. Ex quo vltius ad minus concluditur talem electionem irritandam esse, id enim aperte dicitur in dict. capitul. vltim. An vero ipso facto irrita sit dubitari potest.

Nam Doctores cum Glossa in capit. *Venerabilem*, de elect. verb. *Electus*, sentiunt talem electionem esse nullam ipso facto: atque ita intelligunt dictum capit. *Venerabilem*, vbi Pontifex negat se debuisse quandam inungere Imperatorem, qui, dum excommunicatus esset, in Regem Romanorum electus fuerat. Qui textus est probabilis, non tamen cogens, quia, quamuis illa electio non fuisset irrita, sed irritanda, recte potuisset Pontifex illam non acceptare, sed irritare, præsertim cum non solum ille sed multi alij defectus in persona illa inuenirentur, qui ibi numerantur. Et cum in discordia electorum alius electus esset dignus Imperio.

Nullum ergo sufficiens fundamentum video ad asserendam collationem huiusmodi, vel electionem esse ipso iure nullam: & ideo oppositam sententiam iudico esse satis probabilem. Maxime cum contra ius ipsum sit, hos effectus odiosos, & penales extendere, & exaggerare sine iure cogente. Adde Canonistas consequenter loqui, quia dictum capit. vltim. intelligunt de actione, seu electione ipso facto irrita. Nos autem in hoc ab eorum sententia, quamuis com-

Non potest excomm. ad temporalem dignitatem iurisdictionem habentem assumi. Coroll. 3.

Cap. vlt. de Cleric. excomm. minist.

Vera sententia.